

Een versie van dit artikel is gepubliceerd in het blad De Eerste Dag, 2010 nr. 3.

Het citeren of doorgeven van deze tekst is toegestaan, mits met bronvermelding.

De auteur van deze tekst is dr. Piet van Veldhuizen – www.woordenmetzielenzin.nl

9^e zondag van de zomer

Jeremia 23:23-29 en Lucas 12:49-56

Scheppen is scheiden. Volgens Oepke Noordmans in 1934 en Ellen van Wolde in 2009 geldt dat al in het eerste bijbelvers. Mochten beide geleerden het bij het verkeerde eind hebben wat de betekenis van het werkwoord bara betreft, dan geldt toch in ieder geval vanaf Genesis 1:4 dat Gods scheppingsdaden eerst scheidingswerk en dan pas vormingswerk behelzen. Gods Woord maakt onderscheid, het maakt verschil. Volgens beide lezingen voor deze zomerse zondag geldt dat ook van de woorden van Gods profeten en van Gods hoogste woord, Jezus Christus.

Jeremia gaat tekeer tegen profeten die een ander woord spreken dan dat van God. Gods woord is als vuur voor het kaf en als een moker voor de rots: het hakt erin, het houdt datgene wat zal moeten wijken niet heel.

Jeremia is de profeet die zelf lijdt onder het feit dat hij moeilijke en onpopulaire boodschappen moet brengen. De profeten op wie hij scheldt, spreken het volk naar de mond en verheffen mooie dromen tot Godsopenbaring – in een tijd waarin echte woorden van God diep zouden insnijden in het gezapige en behoudzuchtige vlees van Jeruzalems leiderschap.

Als de éne profeet de andere voor leugenaar uitmaakt, terwijl beiden zich op de Eeuwige beroepen, hoe bepaal je dan als hoorder, als aangesprokene, wie van beiden woorden van God spreekt? Hoe moesten Jeremia's toehoorders weten wie de waarheid sprak, Jeremia of zijn collega's die volstrekt tegengestelde boodschappen spraken? Volgens Jeremia is het criterium, dat de ware profeet niet zegt wat de mensen willen horen. Profetische woorden laten niet alles heel, stellen niet gerust, dekken niet toe. Profetie maakt onderscheid, roept tot keuze, en noopt ertoe dat zowel de spreker als de hoorder in eigen vlees snijdt. Het is een vuur en een moker. Johannes de Doper zal het later hebben over een vuur, een wan en een bijl.

Het zou weleens kunnen dat de uitspraak van Jezus in Lucas 12:49 op datzelfde oordelende vuur duiden. Als hij zegt dat hij komt om vuur op aarde te werpen, dat hij nauwelijks kan wachten tot het brandt, lijkt het niet te gaan om de warme gloed van de liefde, maar om vuur dat een eind maakt aan onzuiverheid, dat het kaf verbrandt zodat het zich niet meer in het koren kan mengen.

Geen vrede maar verdeeldheid komt hij brengen. Bij Matteüs wordt in de paralleltekst het zwaard als beeld gebruikt. Wat Jezus tot stand komt brengen, is scheppingswerk, en scheppen is scheiden. Er moeten keuzes worden gemaakt, er moet tegen de mainstream in worden gegaan. Het profetische spreken volgt niet het poldermodel, de boodschap wordt niet bijgegoten en meegeroerd in de soep van de publieke opinie. Als soep roeren en vlees snijden twee klassieke zondagse bezigheden zijn, mogen wij ons als predikers afvragen op welk van de twee de woordverkondiging het meest lijkt.

Mijn hart ligt bij de soep, maar de lezingen van vandaag zeggen dat Gods woordt in het vlees snijdt, om te beginnen in het eigen vlees van de boodschapper. Jezus gaat er zelf aan ten onder (daar lijken zijn woorden over de onderdompeling in vers 50 naar te verwijzen), en ook Jeremia betaalt zelf de prijs van zijn profetie.

Wij wensen elkaar vrede toe. Maar deze beide perikopen herinneren eraan dat vrede niet het pappen-en-nathouden is waarmee we geneigd zijn, ingrijpende keuzes voor ons uit te schuiven. Vrede is wat over ons kan komen nadat ingrijpende keuzes zijn gemaakt, nadat we het pijnlijke

besluit tot omkeer hebben genomen, nadat we door de crisis heen zijn gegaan in plaats van om de hete brei heen te draaien.

Voor een kerk die vrede en verzoening hoog in het vaandel heeft, is het bepaald ongemakkelijk dat Jezus zegt, verdeeldheid te brengen, scheuren te trekken door families. Die woorden lijken koren op de molen te zijn van sektarische groeperingen die hun leden ertoe brengen, te breken met hun gezinnen. Hoe zullen we onderscheid maken tussen de verdeeldheid die onze Heer brengt, en de onzalige verdeeldheid die we zelf zo vaak hebben aangesticht?

Scheppen is scheiden, en scheiden doet pijn. Een belangrijk criterium voor de ware profetie is, dat de profeet zelf de eerste is die deze pijn aan den lijve ondervindt. De profeet is gedoopt – ondergedompeld in de waarheid van zijn profetie, en alleen zó heeft hij recht van spreken.